

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ПІДПРИЄМНИЦТВО І БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ

вибіркова

Освітньо-професійна програма «Менеджмент організацій і адміністрування»
(назва програми)

Спеціальність 073 Менеджмент
(вказати: код, назва)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)
Економічний

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Розробники: Білик Р.Р., доцент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, д.е.н.
(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/bilyk-rostyslav-romanovych>

Контактний тел. 509-466
Е-mail: r.bilik@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle:
Консультації Очні консультації: згідно з графіком.
Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).
«Підприємництво і бізнес-планування» викладається у 3 семестрі (ґрунтується на знаннях, здобутих студентами у ході вивчення більшості дисциплін, що належать як до обов'язкової, та і до вибіркової компонент ОП). Курс узагальнює знання інших дисциплін та забезпечує їх реалізацію на основі формування у студентів стратегічного економічного мислення та набуття навиків застосування методів підприємницької діяльності для забезпечення ефективності діяльності організації у сфері підприємництва.

2. Мета навчальної дисципліни "Підприємництво і бізнес-планування":

- формування у майбутніх спеціалістів системи спеціальних знань у сфері початкових дій бізнесу;
- розуміння логіки та схем підприємницької діяльності у загальному вигляді, технологій підприємництва;
- дослідження середовища підприємницької діяльності, соціальної відповідальності бізнесу та процесу створення підприємства.

3. Пререквізити.

«Економічна теорія», «Менеджмент», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Теорія організації», «Операційний менеджмент», «Економічна політика», «Лідерство і добробут».

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» та галузі знань 07 Управління і адміністрування вивчення дисципліни «Підприємництво і бізнес-планування» сприяє формуванню наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності:

- ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові) компетентності:

- СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
- СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.
- СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
- СК 8. Здатність планувати діяльність організації та управляти часом.
- СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.
- СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
- СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.
- СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.
- СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

ПРН 10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації.

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

5. Опис навчальної дисципліни**5.1. Загальна інформація**

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	4	120	15	30			75		Залік
Заочна	2	3	4	120	8	2			110		Залік

**5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни
Для студентів спеціальності 073 Менеджмент**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1											
Тема 1. Загальна характеристика підприємництва	8	3	3			2	8	1				7
Тема 2. Типологія підприємництва	9	3	3			3	9	1	1			7
Тема 3. Мале підприємництво в ринковій економіці	9	3	3			3	9	1	1			7
Тема 4. Технологія створення підприємства (власної справи)	9	3	3			3	9	1				7
Тема 5. Формування підприємницького капіталу	9	3	3			3	9	1				7
Тема 6. Інвестиційна політика фірми	9	3	3			3	9	1				7
Разом за ЗМ1	53	18	18			17	50	6	2			42
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2											
Тема 1. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки в підприємстві	8	3	3			2	8	1	1			6
Тема 2. Підприємницький успіх і культура бізнесу	8	3	3			2	8	2				6
Тема 3. Аналітична оцінка ефективності підприємницької діяльності	7	2	2			3	9	2				7
Тема 4. Шляхи підвищення ефективності підприємництва	7	2	2			3	8	1	1			6
Тема 5. Тіньова економіка в бізнесі	7	2	2			3	8	1				7
Разом за ЗМ 2	37	12	12			13	40	6	2			32
Усього годин	90	30	30			30	90	12	4			74

5.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1		
1	Тема 1. Загальна характеристика підприємництва	3

2	Тема 2. Типологія підприємництва	3
3	Тема 3. Мале підприємництво в ринковій економіці	3
4	Тема 4. Технологія створення підприємства (власної справи)	3
5	Тема 5. Формування підприємницького капіталу	3
6	Тема 6. Інвестиційна політика фірми	3
Змістовий модуль 2		
1	Тема 1. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки в підприємництві	3
2	Тема 2. Підприємницький успіх і культура бізнесу	3
3	Тема 3. Аналітична оцінка ефективності підприємницької діяльності	2
4	Тема 4. Шляхи підвищення ефективності підприємництва	2
5	Тема 5. Тіньова економіка в бізнесі	2

5.4. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми
Змістовий модуль 1	
1	Тема 1. Загальна характеристика підприємництва
2	Тема 2. Типологія підприємництва
3	Тема 3. Мале підприємництво в ринковій економіці
4	Тема 4. Технологія створення підприємства (власної справи)
5	Тема 5. Формування підприємницького капіталу
6	Тема 6. Інвестиційна політика фірми
Змістовий модуль 2	
1	Тема 1. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки в підприємництві
2	Тема 2. Підприємницький успіх і культура бізнесу
3	Тема 3. Аналітична оцінка ефективності підприємницької діяльності
4	Тема 4. Шляхи підвищення ефективності підприємництва
5	Тема 5. Тіньова економіка в бізнесі

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Підприємництво і бізнес-планування» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає наступні види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносилися на самостійне вивчення, а також виконання дослідницького завдання по кожному змістовому модулю. Зміст завдання полягає в необхідності підготувати одну презентацію-відповідь на обране питання з наведеного нижче переліку (разом чотири презентації протягом двох семестрів вивчення дисципліни).

За кожну презентацію, в якій викладено обґрунтовану думку, здобувач може отримати 5 балів. Кількість балів, в яку оцінено виконання дослідницького завдання, може бути зменшена за наступні недоліки: неповна відповідь, порушення логіки викладу матеріалу, недостатня аргументація, обмежене використання довідкових джерел, недбале оформлення. В цілому результати самостійної роботи здобувача оцінюються викладачем на практичних заняттях.

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

У викладання курсу використовуються такі освітні технології:

1. Лекції та їх презентації.

2. Онлайн-лекції, у тому числі - відео з відомими економістами або гостьові лекції викладачів ЗВО, з якими укладено договори про співробітництво.
3. Семінарські заняття, вебінари й онлайн-дискусії.
4. Групова робота, коли студенти розв'язують практичні завдання та кейси.
5. Онлайн-тести та опитування: Використання системи MOODLE
6. Застосування інформаційних технологій, використання статистичних даних для аналізу економічних процесів, створення графіків та діаграм для пояснення їх динаміки.
7. Зовнішні гостьові лекції експертів і практиків, що допомагає здобувачам освіти побачити, як теорія використовується на практиці.
8. Електронні підручники і ресурси репозитарію ЧНУ.

Методи навчання:

МН 1 - вербальні методи (лекція, бесіда, пояснення, розповідь тощо);

МН 4 - пояснювально-ілюстративні методи;

МН 8 - ситуаційні завдання;

МН 9 - робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;

МН 10 - самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;

МН 11 - дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Види та форми контролю – усні та письмові відповіді (доповіді; фіксовані виступи; есе, реферати, творчі роботи, тестування).

Форма підсумкового контролю – залік

Засоби оцінювання

МО 1 – фронтальне опитування;

МО 2 - індивідуальне опитування;

МО 3 - презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);

МО 7 – реферати;

МО 8 – есе;

МО 9 - аналітичні звіти;

МО 11 – тестування;

МО 12 - тематичні контрольні роботи;

МО 13 - модульні контрольні роботи.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на семінарському занятті він

втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженням графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Політика щодо визнання результатів здобутих шляхом неформальної освіти: Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол No109 від 28 березня 2022 року) (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів при наявності сертифіката (свідчення, тощо) отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем охоплених змістовим наповнення курсу.

За умови проходження навчальних тренінгів на платформі Prometheus та інших фахових платформах виконання всіх завдань та отримання сертифікату, студент може отримати додатково 10 балів до підсумкової оцінки.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка “А” передбачає: глибоку, всебічну відповідь на всі залікові завдання; чітке логічне і аргументоване викладення набутих знань з безпомилковим використанням наукової термінології, а також наведення конкретних прикладів; повне володіння студентом програмним матеріалом; освідомленість із новітніми науковими даними з даної навчальної дисципліни; уміння застосовувати теоретичні знання на практиці при вільному володінні технічними засобами; уміння пов'язувати суміжні дисципліни з фаховою (спеціальною) дисципліною; сумлінну роботу студента протягом семестру.

Оцінка “В” відрізняється від оцінки “А” тільки тим, що студентом було допущено несуттєві неточності і не проявлено належної самостійності у викладенні думок. Знання програмного матеріалу добрі, зміст залікових питань розкрито, відповідь послідовна, чітка, грамотна і не потребувала особливого втручання викладача. Студент продемонстрував уміння використовувати теоретичні знання на практиці при вільному володінні технічними засобами.

Відповідь оцінюється на оцінку “С” за умови, що студент виявив достатні знання теоретичного матеріалу відповідно до програми курсу та вміння співвідносити теоретичні знання із практичною ситуацією, проте у відповідях було допущено певну кількість значних помилок і недоліків.

Оцінка “D” ставиться тоді, коли студент не повністю розкрив зміст залікових питань, програмний матеріал викладається ним непослідовно із суттєвими неточностями та помилками у формулюванні наукової термінології. Студент поверхнево знайомий з рекомендованою літературою, теоретичні знання застосовуються ним на практиці із значними труднощами, допущено помилки при вирішенні задач. Знання суміжних дисциплін та новітніх наукових даних з навчальної дисципліни є слабкими.

Відповідь оцінюється на “Е” у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу.

Оцінка “F_x” ставиться тоді, коли студент не розкрив зміст залікових питань, при відповідях допустив грубі помилки, практично не вживав наукової термінології та не володіє більшою частиною програмного матеріалу. Студент не знає рекомендованої літератури, не може пов'язати зміст теоретичних положень з вирішенням практичних завдань. Студент не має достатніх теоретичних знань та практичних навиків, які б дозволили повноцінно виконувати обов'язки фахівця з вищою освітою.

Система ліквідації академічної заборгованості з дисципліни має такий зміст:

- студенти, які набрали за результатами поточного і підсумкового контролю від 25 до 49 балів, після належної підготовки мають право повторно скласти залік;

- студенти, які набрали за результатами поточного і підсумкового контролю від 0 до 24 балів, зобов'язані пройти повторний курс вивчення дисципліни перед повторним складанням заліку.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Контроль рівня знань студентів. Організаційною складовою навчального процесу є контроль рівня знань студентів. Контроль дає змогу вимірювати і оцінювати здобуті студентами у процесі навчання знання, вміння та навички, тому він відіграє важливу роль у забезпеченні належного рівня підготовки фахівців.

Під час вивчення дисципліни „Підприємництво і бізнес культура” застосовується поточний, проміжний та підсумковий контроль знань. Усі ці види контролю тісно взаємопов'язані й організуються так, щоб стимулювати ефективну самостійну роботу студентів протягом семестру і забезпечити об'єктивне оцінювання рівня їхніх знань.

Поточний і проміжний контроль. Викладання дисципліни передбачено для всіх форм навчання – денної та заочної. З погляду на різну структуру навчального плану для студентів різних форм навчання оцінювання знань студентів має свою специфіку.

У разі денної форми навчання поточний контроль здійснюється під час семінарських і практичних занять, у процесі розгляду програмних питань, оцінювання виконаних індивідуальних завдань.

Основними формами поточного контролю є обговорення актуальних питань дисципліни на семінарських заняттях (виступи студентів), аналіз ситуаційних вправ та кейсів, виконання домашніх індивідуальних завдань (підготовка рефератів, доповідей тощо), а також експрес тестування.

Проміжний контроль проводиться у формі письмових контрольних робіт за окремими частинами (модулями) дисципліни. Протягом семестру модульний контроль проводиться двічі.

Написання контрольної роботи є обов'язковим для кожного студента. Завдання для контрольних робіт добираються з теоретичних питань і тестів, що охоплюють зміст робочої програми дисципліни.

Підсумковий контроль. Підсумковий (семестровий) контроль знань студентів проводиться після закінчення її вивчення у формі заліку.

Для денної форми навчання знання студентів оцінюються у формі семестрового заліку включаючи результатами їхньої поточної успішності під час практичних та семінарських занять.

Для заочної форми навчання семестровий залік проводиться у письмовій формі.

Умови та порядок складання заліку. Для отримання семестрового заліку студент денної форми навчання повинен упродовж семестру набрати від 35-70 балів, виконавши таке:

- відвідати не менш 90% семінарських та практичних занять – 5 балів;
- отримати не менш як три позитивні оцінки за усні відповіді за програмою

дисципліни – 5 балів;

- брати активну участь у проведенні ділових ігор, складанні тестових завдань, підготовці рефератів – 5 балів;

- підготувати та презентувати доповідь за вільно обраною та узгодженою з викладачем темою – 5 балів;

- двічі скласти модульний контроль;

Якщо студент за підсумками семестру набрав 60 і більше балів – залік вважається складеним.

Якщо впродовж семестру студент отримав менше 35 балів, залік вважається не складеним.

У разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студент має право скласти їх до останнього семінарського заняття в час та порядку, які визначить викладач.

Структура модульного завдання з двох програмних питань та тестового завдання.

Перше питання теоретичного характеру оцінюється так:

10 балів – за повну та розгорнуту відповідь;

5 балів – за неповну відповідь;

0 балів – за недостатнього рівня відповіді.

Друге питання методичного характеру оцінюється так:

10 балів – за повну та розгорнуту відповідь;

10 балів – за неповну відповідь;

0 балів – за недостатнього рівня відповіді.

Тестове завдання оцінюється так:

10 балів – якщо частка правильних відповідей становить не менш як 85%;

5 балів – якщо частка правильних відповідей становить від 50 до 85 %;

0 балів – якщо частка правильних відповідей становить не менше як 50%.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)											Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	40	100
5	5	5	5	5	5	6	6	6	6	6		

8. Рекомендована література

8.1. Базова (основна)

1. Білик Р.Р., Варналій З.С., Васильців Т.Г., Лупак Р.Л. Бізнес-планування підприємницької діяльності. Навчальний посібник. Чернівці: Технодрук. 2019. 264 с.

2. Білик Р.Р., Варналій З.С., Васильців Т.Г., Іляш О.І. Економічна безпека суб'єктів підприємництва. Підручник. Чернівці: Технодрук. 2020. 458 с.

3. Македон В.В. Бізнес планування. Київ: Центр учбової літератури. 236 с.

4. Оліховська М.В., Лелик Л.І., Оліховський В.Я. Основи підприємницької діяльності: практикум. Дрогобич : Посвіт, 2020. 120 с.

5. Костецька І.І., Оліховська М.В., Оліховський В.Я. Бізнес-планування у системі менеджменту: навч. посіб. Дрогобич : Посвіт, 2019. 272 с.

6. Бізнес-планування та управління проектами : навчальний посібник / П.Г. Ільчук, Р.В. Фещур, А.І. Якимів, І.В. Когут, Г.Й. Лучко, Д.І. Скворцов, С.В. Шишковський; за ред. П.Г. Ільчука. 2-ге видання, доповнене та оновлене. Львів : "Новий Світ-2000". 2021. 240 с.

7. Апопій В.В., Середа С.А., Шутовська Н.О. Основи підприємництва : навчальний посібник. Львів : "Новий Світ-2000". 2021. 324 с.

8. Михалюк Н.І. Планування діяльності підприємств : навчальний посібник. Львів : Новий світ-2000. 2021. 620 с.

9. Педько А.Б. Основи підприємництва і бізнес культури : навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 168 с.

8.2. Допоміжна

1. Сарафінчан А.Г., Білик Р.Р. Соціально-економічні засади функціонування суб'єктів господарювання територіальних громад. Регіональна економіка. 2022. №4(106).С. 37-45.

2. The analysis of factors affecting the household savings as a part of food security management. Pruntseva, G., Davymuka, S., Yakubiv, V., ...Bilyk, R., Popadynets, N. International Journal of Data and Network Science, 2021, 5(4), стр. 769–774.

3. Increasing Competitiveness of Economic Regions: Prospects for Innovative Development. Popadynets, N., Yakymchuk, O., Yakymchuk, A., ... Bilyk, R., Yakymchuk, Y., Serhiychuk, S. Advances in Intelligent Systems and Computing, 2021, 1322, стр. 496–502.

4. Information safety of Ukraine: Integral assessment and taxonomic analysis Yakymchuk, A., Popadynets, N., Yakymchuk, O., Bilyk, R., Yakubiv, V., Irtyshev, O. International Journal of Data and Network Science, 2021, 5(2), стр. 75–82.

5. A. Yakymchuk, O. Yakymchuk, N. Popadynets, R. Bilyk, V. Yakubiv, Y. Maksymiv, I. Hryhoruk, I. Irtysheva, T. Husakovska, Y. Boiko. Integral assessment of the level of Ukraine's economic security: Modeling and economic analysis. *Accounting*. Vol. 7. №2. 2021. P. 381-390.

6. Bilyk R. Public Administration and Economic Aspects of Ukraine's Nature Conservation in Comparison with Poland. In: Kantola J., Nazir S., Salminen V. (eds) *Advances in Human Factors, Business Management and Leadership. Advances in Intelligent Systems and Computing*, vol 1209. AHFE 2020. Pp. 258-265. Springer, Cham.

7. Bilyk R. Competitiveness of higher education system as a sector of economy: conceptual model of analysis with application to Ukraine. In: Ahram T. (eds) *Advances in Intelligent Systems and Computing HSI 2020, AISC 1131*, pp. 439–445.

8. Сірик З.О., Панухник О.В., Білик Р.Р. Внутрішньо-ресурсний потенціал місцевого самоврядування: особливості використання. *Український журнал прикладної економіки*. Том 5. № 3. 2020. С. 26-41.

9. Zinoviyy Siryk, Rostyslav Bilyk, Olena Panukhnyk. Territorial framework of local self-government: basis of legislative regulation. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. Vol. 7. No. 3 (2020). P. 147-155.

10. Valentyna Yakubiv, Olena Panukhnyk, Svitlana Shults, Yuliia Maksymiv, Iryna Hryhoruk, Nazariy Popadynets, Rostyslav Bilyk, Yana Fedotova, Iryna Bilyk. Application of Economic and Legal Instruments at the Stage of Transition to Bioeconomy. *Advances in Artificial Intelligence, Software and Systems Engineering – Proceedings of the AHFE 2019 International Conference on Human Factors in Artificial Intelligence and Social Computing, the AHFE International Conference on Human Factors, Software, Service and Systems Engineering, and the AHFE International Conference of Human Factors in Energy*, July 24-28, 2019. Washington D.C., USA : Springer International Publishing, 2019. 965 p. P. 656-666.

11. Білик Р.Р., Філіпчук Н.В. Проблеми економічної безпеки та конкурентоспроможності регіонів в умовах децентралізації. *Регіональна економіка*. № 4. 2019. С. 53-63.

12. Varnalii, Z., Nikytenko, D., Bilyk, R. Preconditions of the investment security of balanced development of national economy. *The balanced development of national economy under the conditions of modern world transformations*. Daugavpils : Daugava Print. 2019. 227 p. P. 24-37. (In English)

8. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Європейського Союзу [Електронний ресурс]. URL: <http://www.europa.eu.int>

2. Офіційний сайт ЮНКТАД [Електронний ресурс]. URL: <http://www.unctad.org>

3. Офіційний сайт СОТ [Електронний ресурс]. URL: [http:// www.wto.org](http://www.wto.org)
4. Офіційний сайт Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку [Електронний ресурс]. URL: <http://wdc.org.ua/uk/sustainabledevelopment/ publications>.
5. Офіційна сторінка статистичної бази ООН. URL: <http://www.trademap.org>
6. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. URL: <http:// www.niss.gov.ua>